

DOKUMENTARNO GRADIVO NA KOROŠKEM

Pregled stanja in načina urejanja arhiva v Slovenskem narodopisnem inštitutu Urban Jarnik in Krščanski kulturni zvezi v Celovcu

Strokovni članek | 1.04

Izveček: Avtorica v članku obravnava probleme zbiranja, urejanja in hrambe dokumentarnega gradiva v Slovenskem narodopisnem inštitutu Urban Jarnik in Krščanski kulturni zvezi v Celovcu. Če želimo dragoceno dokumentarno gradivo kakovostno ohraniti, je treba posvetiti enako mero pozornosti tako materialni (snovni) kakor tudi nematerialni (nesnovni) ravni dokumentiranja. V prispevku so tako predstavljene zbirke nesnovne in materialne kulturne dediščine, za katere skrbita obe ustanovi.

Ključne besede: dokumentacija, zamejske zbirke, nesnovna kulturna dediščina, materialna kulturna dediščina

Abstract: The article investigates the collection, classification, and storage of documents in the Slovene Ethnographic Institute of Urban Jarnik (Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik) and the Christian Cultural Association (Krščanska kulturna zveza) in Klagenfurt (Celovec), Austria. If we wish to adequately preserve valuable documentary materials an equal level of attention should be given to the material (tangible) and to the immaterial (intangible) aspects of documentation. This text discusses collections of intangible and tangible cultural heritage which are safeguarded by both institutions.

Key Words: documentation, Slovene ethnic collections in the neighboring countries, intangible cultural heritage, tangible cultural heritage

Uvod

Krščanska kulturna zveza (v nadaljevanju: KKZ), ena od dveh osrednjih kulturnih organizacij koroških Slovencev, od ustanovitve leta 1953 skrbi tudi za arhivsko dejavnost.¹ Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik (v nadaljevanju: SNIUIJ) je izšel iz etnološkega oddelka, ki ga je KKZ ustanovila leta 1983, ko je med svoja delovna področja sprejela zbiranje in preučevanje narodopisnega blaga na Koroškem. Leta 1992 je KKZ sprejela pravila SNIUIJ in ustanovila inštitut, leta 1994 pa je bilo ustanovljeno Narodopisno društvo Urban Jarnik, ki je odslej pravni nosilec SNIUIJ. Ker so bili začetki inštitutskega arhiva pri KKZ, ustanovi gradivo delno upravljata skupno, SNIUIJ pa je v času samostojnega delovanja prejel in zbral etnološko dokumentarno gradivo, s katerim upravlja sam.

Pri obeh ustanovah arhivska dejavnost ni prioriteta naloga, zato sta urejanje in hramba gradiva poseben izziv. V letih zbrano obsežno arhivsko gradivo je dobilo prostore na različnih mestih v obeh ustanovah. V manjših težiščnih projektih so s pomočjo sodelavcev obeh ustanov in zunanjih sodelavcev (strokovnjakov in študentov/šudentk) nastali sezname s popisi gradiva, ki omogočajo osnovni pregled nad gradivom, del gradiva pa še čaka ureditve. Na razvoj arhivske dejavnosti in pripravo konceptov urejanja in hranjenja gradiva so vplivali različni dejavniki, med njimi organizacijska struktura obeh ustanov, ozaveščenost vodstva in sodelavcev kakor tudi tematski posveti in projekti.

Zbiranje gradiva. Nastanek arhiva za potrebe kulturne in etnološke dejavnosti

KKZ je od začetka delovanja naprej namenila pozornost zbiranju zapisnikov, dokumentov in poročil krajevnih kulturnih društev – skratka vsega gradiva, ki priča o delovanju društev v posamičnih krajih. Ko je leta 1966 prevzel pri KKZ tajniško službo Nužej Tolmajer, je spodbudil zbiranje gradiva, ki so ga potrebovala društva za svojo dejavnost (notno gradivo, gledališka besedila idr.). Od sedemdesetih let se je povečalo število delovnih mest pri KKZ, zato so začeli tudi z načrtnim zbiranjem podatkov o dejavnostih krajevnih kulturnih društev (vabila, poročila, dokumenti ipd.). Iz te redne dejavnosti KKZ so nastali društveni, notni in gledališki arhiv, ki so osnovno urejeni za namene dejavnosti društev. Sodelavci KKZ zbirke tudi sproti dopolnjujejo in urejajo (Tolmajer 2004: 74–76).

Načrtno zbiranje narodopisnega gradiva se je začelo na začetku osemdesetih let, ko je bil pri KKZ ustanovljen etnološki oddelek, ki ga je vodila etnologinja Herta Maurer-Lausegger. Leta 1983 je KKZ na pobudo tedanjega vodje Slovenskega sporeda avstrijske radio-televizije (ÖRF) Helmuta Hartmanna prejela presnetke slovenskih radijskih oddaj, med katerimi so številne narodopisne oddaje, ljudske pesmi, pripovedi in drugo etnološko in narečno gradivo. KKZ je leta 1983 prejela iz arhiva Glasbenonarodpisnega inštituta ZRC SAZU tudi tonske presnetke, ki se nanašajo na Koroško. Tonski arhiv, ki ga danes hrani SNIUIJ, obsega nad 500 trakov.

Od osemdesetih let je KKZ v okviru etnološkega oddelka spodbudila številne težiščne raziskave, v katerih so raziskovalci zbrali fotografsko gradivo, rokopisne in tiskane dokumente, ki so jih lastniki po koncu raziskav kot izvirmike ali pa kot kopije predali KKZ in njenemu etnološkemu oddelku. Ko je leta 1992 etnološko dejavnost prevzel novoustanovljeni SNIUIJ, je terensko raziskovanje ostalo glavno težišče delovanja, sodelavci pa so

¹ Leta 1907 je bila kot osrednja kulturna organizacija ustanovljena Slovenska krščansko-socijalna zveza za Koroško. Pred drugo svetovno vojno je kulturna organizacija prevzela program Političnega in gospodarskega društva in se preimenovala v Slovensko prosvetno zvezo. Leta 1953 je bila po ideoloških razhajanjih ustanovljena Krščanska kulturna zveza, ki je delovala ob Slovenski prosvetni zvezi. Obe ustanovi danes kot glavni organizaciji v sodelovanju s krajevnimi kulturnimi društvi skrbita za razvijeno kulturno dejavnost koroških Slovencev.

dopolnjevali nastajajoči etnološki arhiv, ki ga je prej upravljala KKZ. V dvajsetih letih delovanja inštituta so nastale lastne zbirke (etnološka fototeka, zbirka slovenskih nagrobnih napisov na Koroškem, zametki časopisnega arhiva, zbirka oblačilnih kosov iz Roža, Podjune in Zilje, zbirka prepisov podložniških inventarjev iz deželnega arhiva v Celovcu), za del zbirke pa je inštitut prevzel odgovornost od KKZ.

Največji izziv je predstavljala postavitve muzeja in etnološke muzejske zbirke na Kostanjah, ki je bil v sodelovanju domačega krajevnega društva, obeh osrednjih kulturnih organizacij in SNIUJ odprt leta 2002. Sodelavci SNIUJ so v nadaljevanju projekta dokumentacije materialne kulturne dediščine opisali tudi zbirke etnoloških predmetov pri zasebnikih na Zilji, v Rožu in Podjuni.

SNIUJ v zadnjih letih v sodelovanju s KKZ prejema in ureja zapuščine koroških duhovnikov in kulturnih delavcev. KKZ zbira tudi kopije in izvornike zapisnikov slovenskih kulturnih društev in farnih kronik, v SNIUJ pa je nastala manjša zbirka dragocenih starejših rokopisov iz 19. stoletja, ki so jih predali posamezniki ali pa so bili najdeni v zapuščinah. Ustanovi skupno dopolnjena zbirko diplomskih, magistrskih in doktorskih del o koroških Slovencih ter arhiv pesmi in proze manj poznanih ali nepoznanih koroških avtorjev oz. ljudskih ustvarjalcev. KKZ in SNIUJ tudi skupno upravljata knjižnico, v kateri so številne etnološke publikacije in knjižne zbirke.

Za ohranitev dokumentarnega gradiva je potrebna pozornost tako na materialno (snovno) kakor tudi na nematerialno (nesnovno) raven.

Urejanje gradiva

Nesnovna kulturna dediščina

Gledališki, notni in društveni arhiv KKZ

KKZ od začetka sedemdesetih let 20. stoletja gradi in ureja gledališki, notni in društveni arhiv. Za gledališki in notni arhiv so sodelavci KKZ pripravili osnovne opise gradiva za potrebe društvnikov in zainteresiranih oseb, ki iščejo gradivo za namene (društvenega) kulturnega delovanja. Prvotne kartotečne liste za gledališki in notni arhiv so medtem zamenjali računalniški programi, v katere sodelavci KKZ sprotno vnašajo nove podatke. Društveni arhiv KKZ je urejen po mapah; vanje sodelavci KKZ sprotno dodajajo vabila, informacije, poročila ipd. o dejavnostih včlanjenih (in tudi nevčlanjenih) društev. KKZ zbira tudi zbornike in druge publikacije, ki jih izdajajo kulturna, športna in druga društva. Ob rednih občnih zborih KKZ izide zbornik, v katerem je predstavljeno društveno delovanje vseh včlanjenih društev v času treh let (z navedbo vseh njihovih kulturnih prireditev).

Fototeka SNIUJ (prej KKZ)

Leta 1983 sta etnologinja in dialektologinja Herta Maurer-La-usegger in etnomuzikolog Engelbert Logar na listih opisala presnetke tonskih trakov, ki jih je KKZ prejela od Slovenskega sporeda ORF in Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU. Opisano gradivo je razporejeno po krajih in po informatorjih, na opisnih listih pa so podatki o snemalcu, informatorju, posnetku (kraj in datum snemanja) in okoliščinah snemanja ter vsebina snemanja. Engelbert Logar je pripravil tudi seznam pesmi s podatki o snemalcu zboru/skupini, kraju in okoliščinah snemanja ter navedbami pesmi/skladateljev/avtorjev. Poseben seznam že

transkribiranih pesmi vsebuje podatke o posnetku, kraju in okoliščinah snemanja (datum, snemalec), podatke o pevcu (rojen, oče iz .../mati iz ..., pevec o pesmi), notografijo začetnega verza pesmi in transkripcije pesmi.

Leta 1996 je Engelbert Logar v Inštitutu za glasbeno etnologijo (etnomuzikologijo) Univerze v Gradcu tonsko gradivo KKZ s trakov presnel na kasete, s čimer je želel omogočiti lažji dostop gradiva strokovnim sodelavcem/sodelavkam za raziskovalne namene. Hkrati je gradivo opisal v računalniški bazi podatkov in ga v obsežni interni brošuri uredil po vsebini (seznam trakov in abecedni seznam gesel), informatorjih, krajih in začetnih verzih pesmi. Da je treba slediti novemu tehničnemu razvoju, je razvidno iz dejstva, da je leta 2009 Engelbert Logar vse tonsko gradivo (522 trakov) presnel tudi na zunanje računalniške plošče in pripravil osnovni seznam, ki omogoča iskanje in poslušanje gradiva v digitalni obliki.

KKZ je prejela tudi tonsko gradivo iz zapuščine župnika Vinka Zaletela (1912–1995), na katerih so predavanja z njegovih potovanj v času po 2. svetovni vojni, ko je obiskoval Slovence v zamejstvu in po svetu. Gradivo je leta 1993 pod okriljem KKZ in mentorstvom Engelberta Logarja v Inštitutu za glasbeno etnologijo opisala takratna študentka Barbara Jop. Brošura vsebuje seznam trakov po tekočih številkah, seznam krajev, osebnih imen, pesmi in abecedni seznam gesel.

Projekti arhiviranja in dokumentacije trakov so potekali pod okriljem KKZ in SNIUJ, vse tonsko gradivo zdaj hrani SNIUJ.

Fototeka KKZ in SNIUJ

V fototeki KKZ so fotografije o kulturni dejavnosti na Koroškem in fotografije o kulturnikih in osebah iz javnega življenja koroških Slovencev. V številnih terenskih raziskavah sta KKZ in pozneje SNIUJ prejela tudi izvornike in kopije etnološkega fotografskega gradiva. V letu 1999 je takratna študentka etnologije Boris Gallob urejal fototeko SNIUJ in na podlagi zbranega gradiva (nad 6000 fotografij) priredil uveljavljeno etnološko sistematiko za namene inštitutske dejavnosti. Področje materialne kulture obsega bivalno kulturo (stanovanjska poslopja, gospodarska poslopja, javna poslopja, notranja oprema stanovanjskih poslopij, notranja oprema gospodarskih poslopij, notranja oprema javnih poslopij), oblačilno kulturo (vsakdanja obleka, nedeljska obleka, noša ob posebnih priložnostih, navadna otroška obleka, nedeljska otroška obleka, deli obleke), kmečko gospodarstvo (poljedelstvo, živinoreja, lov, gozdarstvo, sadjarstvo, čebelarstvo, nabiralništvo, ročno delo, medsebojna pomoč) ter rokodelstvo in obrt (gradbeništvo, pridelava naravnih surovin, razne obrti in razna dela). Področje družbene kulture zajema osebe, družinsko življenje, vzgojo, poklice, prosti čas, politiko, gospodarstvo, področje duhovne kulture pa versko življenje, šege in navade, ljudsko zdravilstvo, prehrano, kulturno dejavnost, ljudsko umetnost in freske.

V letih 1996–1999 je Manfred Tolmaier dokumentiral slovenske nagrobne napise na Zilji, v Rožu in Podjuni. Na arhiviranih fotografijah so navedeni podatki: fara, dekanija in občina, lastnik groba, besedila in avtor besedila (če je poznan), mere, material idr. Nastala je obsežna fotodokumentacija (okrog 1400 slik) nagrobnih kamnov od Zilje do Podjune, dokumentirani so napisi na 102 pokopališčih v dekanijah Šmohor, Rožek, Borovlje, Tinje, Dobrla vas, Velikovec in Pliberik.

Izrezljana vrata.

Foto: Jerca Miklič, Vogrče, 2009 (arhiv popisa znamenj in manjših spomenikov v občini Pliberk).

Otroški voziček skladatelja Antona Nageleta in njegovega brata dvojčka Filipa, 1911.

Foto: Uši Sereinig, Kostanje, 2002 (arhiv popisa predmetov za muzejsko zbirko na Kostanjah).

Videoteka KKZ in SNIUJ

KKZ v arhivu hrani presnetke oddaj RTV Slovenija o Koroški in zbirko videodokumentacije življenjepisov koroških Slovencev – 26 filmskih dokumentov v seriji *Tako smo živeli*, ki je nastala pod uredništvom etnologinje Marije Makarovič in snemalca Ivana Klariča.

Dve življenjski zgodbi je posnel Naško Križnar. Konec leta 1995 sta ZRC SAZU in SNIUJ sklenila Sporazum o sodelovanju pri izdelavi vizualne dokumentacije koroške kulturne dediščine. Partner je bil Avdiovizualni laboratorij (AVL) Inštituta za slovensko narodopisje (ISN) ZRC SAZU. Etnolog Naško Križnar je na podlagi sporazuma posnel videofilme in uredil montirano gradivo o peki kruha, prešanju ričkovega olja, šegah letnega časa (božične, pustne in velikonočne šege), o koledniških obhodih in izdelavi velikonočnih prajtljev. V sodelovanju obeh ustanov je nastal tudi videofilm o Urbanu Jarniku, film o potovanju v Prago ob 110-letnici smrti Matija Majarja Ziljskega in film o razstavi *Slovani Evrope* v Bruslju, na kateri je bila razstavljena tudi historična ziljska noša. Naško Križnar je poleg tega pregledal arhive filmskega gradiva pri zasebnikih na Koroškem; presnetke in dokumentacijo hrani AVL ISN ZRC SAZU. Leta 2011 je Naško Križnar posnel ziljsko pesnico Marijo Bartoloth, leta 2013 pa je v okviru čezmejnega evropskega projekta o rokodelstvu (DUO-Kunsthandwerk²) posnel filme o izdelavi selskega plota, šintelnov in podjunskega prajtlja ter o sodarstvu. Vso dokumentacijo v videoarhivu hranita AVL ISN ZRC SAZU³ in SNIUJ.

V Inštitutu za slavistiko Univerze v Celovcu poteka od leta 1994 dialektološko-etnološki filmski projekt z naslovom *Dokumentacija stare ljudske kulture v narečju*,⁴ ki videodokumentira narečja dvojezičnih govorcev na južnem Koroškem. Doslejšnji avdiovizualni zapisi so o naslednjih temah: mlini in žage, ovčereja, poljedelsko orodje, sani in spravljanje hlodov s konjsko vprego,

peka kruha v črni kuhinji idr. Dokumentacijo projekta v svojem arhivu hrani tudi SNIUJ.

Inštitut je za svoj arhiv prejel tudi posamične videodokumente s področja etnologije, raznih kulturnih dejavnosti ter filmske biografske orise pomembnih oseb (npr. film o Angeli Piskernik).

Časopisni arhiv SNIUJ

Leta 2002 je takratna študentka Saša Roškar v programu avstrijsko-slovenskega raziskovalnega sodelovanja (MZT–ÖAD) pripravila prva izhodišča za urejanje časopisnega arhiva. Arhivski listi so popisani v digitalnem seznamu (Excel), ki omogoča različna iskanja: šifra (etnološke) klasifikacije, naslov članka, letnica objave, vir, avtor, kraj, opombe. Vsak arhivski list ima tudi svojo evidenčno številko.

Zapuščine v arhivih KKZ in SNIUJ

Od KKZ je inštitut prevzel odgovornost za urejanje zapuščin Pavla Zablatnika in Vinka Zaletela. Po smrti pobudnika ustanovitve etnološkega oddelka pri KKZ in SNIUJ, Pavla Zablatnika (1912–1993), sta skrb za urejanje zapuščine prevzela KKZ in SNIUJ. Pod okriljem obeh ustanov sta Majda Fister in Peter Fister začela urejati Zablatnikov zasebni arhiv na njegovem domu v Celovcu. Prvi del zapuščine obsega njegovo bogato zasebno knjižnico. V osebni zapuščini je bilo tudi 43 map z najrazličnejšim gradivom (osebni dokumenti, dopisi, prošnje, vabila, gledališki listi, časopisni izrezki). Ko je bilo izločeno nepomembno gradivo, je ostalo 32 tematsko urejenih map (npr. mapa o šolstvu, mapa s korespondenco itn.). Ločen del arhiva so fototeka (fotografije in diapozitivi), magnetofonski trakovi in filmi (Fister M. 2004). Urejeni arhiv je bil naprej na njegovem domu v Celovcu, dedinja Metka Končič je zapuščino v zadnjih letih predala SNIUJ.

Leta 1997 sta KKZ in SNIUJ prevzela tudi zapuščino župnika Vinka Zaletela (1912–1995), v kateri je obsežna zapuščina dia-slik s celega sveta ter tonski trakovi s predavanji o krajih, ki jih je obiskal po 2. svetovni vojni. Leta 1993 je takratna študentka Barbara Jop razčlenila 96 trakov iz njegove zapuščine, v letih 1998–2001 pa je takratna študentka slavistike Tatjana Tram-

2 Več na: www.duo-kunsthandwerk.eu.

3 Več na: <http://isn.zrc-sazu.si/?q=sl/node/45>.

4 Več na: <http://www.kwfilm.com>.

pusch začela z oštevilčenjem, urejanjem in opisovanjem diaslik. Pri urejanju si je prizadevala, da je čim bolj ohranila sistem, ki ga je za urejanje uporabil Vinko Zaletel. Uredila je nad 2500 diaslik o Koroški, Štajerski (romanje v Mariazell), Tirolski in Primorski, slike o II. Vatikanskem koncilu, slike o Hrvaški, Sovjetski zvezi in Poljski. Delo je nato nadaljeval takratni študent Štefan Reichman, ki je velik del diapozitivov skeniral in tako omogočil lažji dostop do diaslik. Vendar je urejanje zapuščine tudi zaradi zahtevnosti dela ostalo nedokončano.

SNIUJ je prejel v dar tudi zapuščino Matilde Košutnik, hčerke Franca Ledra Lesičjaka. KKZ pa je prejela številne zapuščine duhovnikov in kulturnih delavcev, ki jih ureja v sodelovanju s SNIUJ – to so zapuščine Jožka Hutterja, Jožka Koncilja, Franceta Cigana, Ivana Miklaviča z Brnce, Lajka Milisavljeviča, Antona Nageleta, Lovra Kaslja, Tomaža Holmarja, Silva in Jožeta Mihelič, Jožeta Bavdaža, Rajka Ložarja, Jožeta Vošnjaka, Franca Rauterja, Franca Linhardta, Maksa Mihorja, gradivo šolskih sester v Št. Rupertu, gradivo župnišča Šmiklavž ob Dravi, gradivo Milke Hartmann in gradivo o Milki Hartmann, notno gradivo družine Arbeitstein iz Pliberka, notno gradivo iz Kamna, notni arhiv Slovenske gimnazije, notni arhiv Fare Pokrče, zbirko glasila *Mlad rod* iz zasebne zbirke Mirka Srienca, časopisni arhiv Mire Maro, gradivo Ljudmile Sienčnik in gradivo o Slovenski glasbeni šoli. V letu 2009 je Inštitut prejel zapuščino pokojnega patra Bertranda Kotnika, v kateri so številni zapisi slovenskih ledinskih in hišnih imen. Isto leto je inštitut prejel tudi zapuščino pokojne kulturne delavke Micke Miškulnik, ki je obsegala številne knjige iz osebne knjižnice. Obe zapuščini smo uredili s pomočjo študentov. Na podlagi dogovora z Oddelkom za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani iz leta 1997 namreč SNIUJ študente/šudentke etnologije v okviru obveznih delovnih praks vključuje tudi v dejavnosti urejanja zapuščin.

Materialna kulturna dediščina

Zbirka oblačilnih kosov

V letu 1998 je SNIUJ v dar prejel 61 oblačilnih predmetov iz Podjune iz zasebne lasti družine Sattman, ki je predmete posodila v študijske namene in za razstavo o oblačilni kulturi v Podjuni. Strokovnjakinja za tekstil Antonija Korošec je na novo pridobljenih oblačilnih predmetih izvedla restavratorska dela, tj. mrežno obnavljanje tekstila, čiščenje zastarelih madežev, likanje in škrobljenje. V naslednjih letih se je zbirka dopolnjevala in narasla nad 200 predmetov (večina je iz prve polovice 20. stoletja, redki so iz 19. stoletja), ki jih inštitut hrani v omarah (Makarovič 2004: 129–132). Inštitut je v zadnjih letih prejel v dar tudi kompleta ziljskih noš: prvi so noše Jaka Špicarja in njegove žene v lasti Špicarjeve vnukinje Mirjane Veber, drugi je last Damjana Ovsca, ki je nošo prejel od svoje tete.

Etnološka muzejska zbirka na Kostanjah

Pomemben mejnik je bil leta 2002 nastanek prvega muzeja koroških Slovencev, ki prikazuje poglobljene dejavnosti kmečkega gospodarstva in obrti. Temelje muzejske zbirke je postavil pokojni Janez Lesjak, dolgoletni predsednik Slovenskega prosvetnega društva (SPD) »Drabosnjak«. Na njegovo pobudo je društvo leta 1973 – po prekinitvi med drugo svetovno vojno – na novo zaživelo in se preimenovalo v SPD »Drabosnjak«, po znanem bu-

kovniku Andreju Schusterju - Drabosnjaku. Na pobudo župnika Stanka Trapa in Janeza Lesjaka je društvo leta 1975 s posredovanjem KKZ in Slovenske prosvetne zveze (SPZ) ter s finančno pomočjo Republike Slovenije kupilo gospodarsko poslopje, ki je bilo v župnijski posesti, in ga po svojih močeh prenovilo za društveno kulturno in družabno dejavnost.

Po nenadni smrti Janeza Lesjaka so zamisli o muzeju od leta 1998 dali nov zagon mladi društveni člani pod vodstvom predsednika Hanzija Dragaschniga, ki so se odločili za uresničitev projekta strokovne obnove Drabosnjakovega doma in pripravo strokovno urejene muzejske zbirke. Za pomoč so prosili obe omenjeni osrednji kulturni organizaciji in SNIUJ. Obnovitvena dela so potekala od leta 1998. Strokovno vodstvo je prevzel etnolog Vito Hazler, ki je z arhitektko Mileno Hazler Papič pripravil načrt prenove in vodil obnovitvena dela ter postavitev muzejske zbirke. Vsebinsko zasnovo za zbirko je pripravila kustosinja Slovenskega etnografskega muzeja v Ljubljani Polona Sketelj, ki je v sodelovanju z Uši Sereinig, sodelavko SNIUJ, postavila zbirko, pripravila besedila za posamične sklope in opise predmetov, dokumentirala pa je tudi domače narečne izraze. Pri evidentiranju predmetov so pomagali študentke in študenti Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo FF Univerze v Ljubljani, restavratorska dela je opravil Milojko Kumer. Za oblikovno podobo razstave je poskrbel Matjaž Deu. Glavno organizacijsko breme je nosil Nužej Tolmajer, takratni tajnik KKZ, k uresnitvi projekta so bistveno pripomogli tudi društveni člani. Projekt so financirali takratno Ministrstvo za kulturo RS, Občina Vrba in avstrijsko Ministrstvo za izobraževanje, umetnost in kulturo, dejavnosti pa podpirata Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Urad zveznega kanclerja na Dunaju.

Muzej je bil odprt septembra 2002, ko je bil predstavljen tudi vodnik po zbirki v slovenskem in nemškem jeziku (Hazler in Piko-Rustia 2002). Leta 2005 so društveniki začeli urejati sobo, ki bo v spomin na bukovnika Šušterja - Drabosnjaka v kletnih prostorih Drabosnjakovega doma, ter pripravljati razstavo o domači društveni dejavnosti. K oživitvi kulturnega življenja na Kostanjah je nedvomno prispevala uprizoritev Drabosnjakovega pasijona v letih 1982 in 1983. V spominski sobi bodo na ogled tudi gledališki kostumi, ki so jih uporabili za uprizoritve Drabosnjakovih iger (Piko-Rustia 2013).

Rokopisi iz 18. in 19. stoletja

V zapuščinah so dragoceni starejši izvorni rokopisi, ki so poseben izziv za hrambo. Inštitut za slavistiko v Gradcu in SNIUJ sta oktobra 2006 organizirala predstavitev publikacije o Tinjski rokopisni pesmarici iz leta 1839 (Orožen 2005), ob predstavitvi pa je bila izražena tudi želja, da bi rokopisnim dokumentom iz 18. in 19. stoletja namenili več pozornosti. SNIUJ je leta 2012 organiziral poseben posvet, katerega namen je bil tudi pridobiti podatke o arhivih in zasebnikih, ki hranijo za slovensko narodno skupnost na Koroškem pomembno gradivo. Takrat je tudi izšel zbornik o Loški pesmarici iz leta 1825 (Trießnig in Svetina 2012). Na posvetu je bil govor tudi o potrebi mrežnega seznama doslej znanega, ohranjenega in evidentiranega rokopisnega izročila s Koroške (ljudske igre, pesmarice, zdravstvene in kuharske knjige), ki jih hranijo ustanove v Avstriji, Sloveniji in drugod (Piko-Rustia 2012: 261–271). Evidentiranja, zbiranja in analize ohranjenih rokopisnih pesemskih dokumentov na Koroškem od prvih zapisov do sredine 20. stoletja se je sistematično lotil

etnomuzikolog Engelbert Logar, ki je sestavil pregledni seznam ohranjenih zapisov in rokopisov pesemskega gradiva za cerkveno in posvetno petje, del seznama je objavljen v zborniku o loški pesmarici (Logar 2012: 231–260).

SNIUJ in KKZ sta prejela v dar izvorne rokopisne dokumente, med njimi so trije izvorniki rokopisnih cerkvenih pesmaric. Zanimivost so rokopisni zvezki s prepisi Lesičjakovih pesmi s konca 19. stoletja.

Slavistka Herta Maurer-Lausegger je z razpravo o Drabosnjakovih igrah in izdajo komentiranih Drabosnjakovih del v zbirki *Zbrana bukovniška besedila* omogočila dostop do Drabosnjakovih iger tudi širšemu krogu bralcev (Lausegger 1990, 1992). Ob pripravi izdaje Drabosnjakovih iger za tisk so bila posamična besedila potrjena kot Drabosnjakovi avtografi. Rokopise zdaj hrani knjižnica na Ravnah. Pasijonskim igram in Igram o Kristusovem trpljenju se na Koroškem posveča tudi slavistka Luise Ruhdorfer, ki je v knjižni obliki opozorila na ohranjeno rokopišno igro iz Štebna pri Bekštanju spod peresa Edmunda Müllerja (Ruhdorfer 2007). V letu 2011 je v knjigi, ki jo je izdal Deželni arhiv Koroške, predstavila ohranjena besedila pasijonskih iger oziroma iger o Kristusovem trpljenju v slovenskem in nemškem jeziku, rokopise in tipkopise pa je med drugim našla tudi v arhivu SNIUJ (Ruhdorfer 2011).

Poleg pesmaric in ljudskih iger so pomembne še kuharske in ljudskomedicinske knjige. Na ljudskomedicinske rokopisne zapise, knjige in zvezke je v knjigi o zdravstveni kulturi na Koroškem opozorila Marija Makarovič (2008). SNIUJ hrani izvod (nedatirane) rokopisne ljudskomedicinske knjige in rokopisni zvezek ljudske medicine.

V Koroški osrednji knjižnici dr. Franca Sušnika na Ravnah je septembra 2012 potekal drugi festival domoznanstva DOMFEST z naslovom Domoznanski knjižnični depoji v Sloveniji. Na posvetu smo v prispevku o materialnem stanju depojev na avstrijskem Koroškem opozorili na problem manjkajočega osrednjega arhiva na Koroškem, kamor bi ljudje lahko predali svoje dragocenosti. Ker takšnega arhiva ni, je deloma – po sili razmer – to funkcijo začel prevzemati tudi SNIUJ.

Strokovni pretres urejanja in hrambe gradiva

Posvet o etnološki dediščini pri Slovencih v Avstriji (2003)

KKZ in SNIUJ dokumentarno gradivo in predmete zbirata in po možnosti sproti urejmeta. Kritični pretres dela in širši pregled nad celotnim gradivom omogočajo posebne priložnosti (posveti, težiščni projekti, članki idr. objave), ki spodbudijo premislek o opravljenem delu, pogled nazaj in pogled naprej. Takšna priložnost je bil leta 2003 posvet s strokovno ekskurzijo, ki ga je organiziralo Slovensko etnološko društvo v sodelovanju s SNIUJ, KKZ in SPZ o etnološki dediščini pri Slovencih v Avstriji. Udeleženci so si na ekskurziji ogledali etnološke zbirke SNIUJ in KKZ ter SPZ, etnološko zbirko v Deželnem muzeju v Celovcu, zasebno zbirko Hanzija Lutschouniga v Zábrdi pri Golšovem in Etnološki muzej »Drabosnjakov dom« na Kostanjah. Opazno je bilo, da je muzej na Kostanjah pri postavitvi zbirke že ujel korak s časom, medtem ko je zbirka v deželnem muzeju očitno bila potrebna celovite preнове, kar zaradi neustrezne koroške kulturne politike ni bilo mogoče vse do leta 2012 (Piko-Rustia 2013: 153–156). Skrb za etnološke predmete na dvojezičnem območju se je začela že kmalu po drugi svetovni vojni, ko so takratni ko-

roški in ljubljanski dijaki in študenti na predlog in pod vodstvom študenta etnologije in filozofije Jerneja Šušteršiča med letoma 1951 in 1953 zbirali predmete na celotnem dvojezičnem območju južne Koroške. Zbirko, ki obsega 539 predmetov, hrani SPZ, strokovno jo je uredila in jo predstavlja na občasnih razstavah etnologinja Irena Destovnik, zgodovino zbirke pa je predstavila v člankih, obširneje v članku »Narodopisne zbirke Slovenske prosvetne zveze« (Destovnik 2001, 2004a, 2004b: 81–88).

Strokovni posvet v Lešah je osvetlil poznana in manj poznano problematiko urejanja zbirke in zapuščin na Koroškem. Marija Makarovič je opozorila, da je treba popisati zasebne zbirke, pri katerih je arhivska dokumentacija lahko prva rešitev za njihovo ohranitev (Makarovič 2004: 129–132).

Projekt CRP Varovanje in inventarizacija kulturne dediščine Slovencev v zamejstvu (2004)

Posvet o etnološki dediščini pri Slovencih v Avstriji leta 2003, leto dni po odprtju Etnološkega muzeja na Kostanjah, je pozornost usmeril tudi na zasebne zbirke, ki jih je SNIUJ dokumentiral v letu 2004 v okviru razvojno-raziskovalnega projekta CRP *Varovanje in inventarizacija kulturne dediščine Slovencev v zamejstvu*. Projekt je potekal v sodelovanju Inštituta za narodnostna vprašanja in SNIUJ pod vodstvom geografa Jerneja Zupančiča. Uši Sereinig in Polona Sketelj sta dokumentirali zasebno zbirko pokojnega Hanzija Lutschouniga na Golšovem pri Žihpoljah ter evidentirali zasebne zbirke na južnem Koroškem.

Raziskovalni projekt Informatizacija neoprijemljive dediščine za etnologijo in folkloristiko (2005–2008)

V letih 2005–2008 je bil SNIUJ vključen v raziskovalni projekt *Informatizacija neoprijemljive dediščine za etnologijo in folkloristiko*. Projekt je izvajal ZRC SAZU (Inštitut za slovensko narodopisje) pod vodstvom Marije Stanonik. Izhodišče projekta je bila ugotovitev, da so raziskovalci nesnovni dediščini na Koroškem vseskozi namenjali veliko pozornost – rezultati so javnosti dostopni tudi v strokovnih in poljudnih publikacijah – premalo pozornosti pa je namenjeno urejanju osnovne baze podatkov. V sklopu projekta je najprej nastal pregleden opis zbirke pri KKZ in SNIUJ. Nato je bil za dokumentacijo arhivskih fondov izdelan enoten obrazec, ki obsega podatke: naziv zbirke, mesto hrambe/naslov, vsebina zbirke, avtor(ji) zbirke, avtor(ji) popisa, način ureditve, medij, število enot in stanje zbirke.

Evropski čezmejni projekt: Biseri naše kulturne dediščine – Juwelen unserer Kulturlandschaft (2008–2011)

SNIUJ je bil od julija 2008 do decembra 2011 kot projektni partner vključen v evropski čezmejni projekt *Biseri naše kulturne krajine – Manjši spomeniki in znamenja na avstrijskem Koroškem in v koroški regiji v Sloveniji. Skupni prispevek h kulturnozgodovinski identiteti naših dežel*. Vodilni partner je bila koroška izobraževalna ustanova Kärntner Bildungswerk, projektna partnerja sta bila poleg SNIUJ še Koroški pokrajinski muzej in Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije – OE Maribor. K manjšim spomenikom prištevamo kapele, križeve pote, znamenja, križe, kulturne in pravne spomenike, pomnike, spomenike s področja obrti, kmetijstva in industrije, fasadne ornamente, vrelce in vodnjake. Glavni cilj evropskega projekta je bila spletna predstavitev (www.kleindenkmaleer.at) manjših spomenikov in

Pletene otroške nogavice za ziljsko nošo.

Foto: Martina Piko-Rustia, Celovec, 2014 (oblačilni kosi v arhivu SNIUJ).

njihovega kulturno-zgodovinskega pomena. Projektni partnerji so popisali objekte v 25 občinah na Koroškem in v Sloveniji, pripravili so strokovni posvet in znanstveni simpozij, izdali so dvojezični zbornik s strokovnimi prispevki (Piko-Rustia idr. 2011) in dokumentacijske zbornike za občine ter pripravili številne razstave, prireditve in natečaje. Spletna stran je odprta za vse, ki se zanimajo za manjše spomenike: vsakdo lahko v podatkovno bazo prispeva digitalne fotografije in kratke opise spomenikov in kulturne dediščine. Pri tem so še zlasti zanimive zgodbe o nastanku ali pomenu spomenikov.

Zasebne zbirke

Leta 1993, ob 800-letnici prve omembe Vogrč (1193), so Vogrjani pripravili odmevno narodopisno razstavo in predstavili 300 različnih predmetov, ki so bili v rabi v kmečkem okolju vsaj še po drugi svetovni vojni. Predmeti so bili strokovno opisani in predstavljeni v knjigi *Osem stoletij Vogrč* (Kontschitsch idr. 1995: 113–169).

V zasebni zbirki Wilhelma Krajgerja na Metlovi so dragoceni (zgodovinski) dokumenti, fotografsko gradivo, knjige in etnološki predmeti. Zbirka ni podrobneje popisana, v članku jo je okvirno predstavila Maja Logar (1996: 561–576). Posebnost Krajgerjeve zbirke so dokumenti in fotografije o vasi Breza, ki so jo leta 1961 potopili ob graditvi elektrarne na Dravi in zajezi-tvenega jezera pri Velikovcu.

Tudi v skrbno urejenih mapah zasebnega arhiva v zbirki Adija Branza z Bistrice v Rožu sta fotografsko in dokumentacijsko gradivo kraja, v katerem živi (Branz 2004: 136–137).

Na Koroškem so tudi številne manjše zasebne zbirke, ki ohranjajo etnološke predmete in materialno dediščino koroških Slovencev. V zasebni zbirki pokojnega Hanzija Lutschouniga na Golšovem pri Žihpoljah je shranjenih več kot 500 etnoloških predmetov, ki sta jih fotografirali in popisali Uši Sereinig in Polona Sketelj. Prav tako sta fotografirali in opisali številne predmete tudi pri zasebnikih na Zilji in v Rožu. SNIUJ je v projekt *Varovanje in evidentiranje premične etnološke dediščine pri Slovencih na Koroškem* vključil študente etnologije in kulturne antropologije iz Ljubljane, ki so v sodelovanju z Uši Sereinig in

Žanjice na Kostanjah, 1. pol. 20. stoletja.

Foto: Zasebni arhiv Franciske Napetschnig in fotoarhiv muzejske zbirke na Kostanjah.

Martino Piko-Rustia popisali 400 predmetov pri družini Lajmiš v Vidri vasi. V nad 100 let stari hiši so ohranjeni predmeti za kmečke, obrtne in hišne dejavnosti, in sicer od graditve hiše do danes.

Izvirne rokopise pa hranijo zasebniki v zasebnih zbirkah ali celo knjižnicah. Teodor Domej in Marjeta Domej hranita v zasebni knjižnici predvsem stare tiskovine, ki jih je Teodor Domej pridobil na boljših trgih. Med rokopisi je zanimiva pridiga iz prve polovice 19. stoletja, ki jo je dobil v starinarni. Slovenist Lojze Dolinar hrani rokopis evangelija s konca 17. stoletja, ki mu ga je izročil nemški profesor, ker ni znal slovensko (Piko-Rustia 2013: 153–156).

Sklep

Dokumentarno gradivo je pomembna podlaga za raziskovalno delo, zato bi morala biti skrb zanj med prednostnimi nalogami vsake ustanove. Ker v raziskovalnih ustanovah, še posebej v manjših, večkrat realnost sili sodelavke/sodelavce in vodstvo, da usmerjajo svoje naloge po merilu »nujnosti« (terensko delo, terminsko vezane dejavnosti itn.), arhivsko delo pa (za)ostaja, je treba tudi arhivskemu delu občasno dati prednostno mesto.

KKZ in SNIUJ sta se leta 2013 preselila v nove prostore. Ob selitvi sta obe ustanovi premestili in deloma na novo uredili tudi svoje arhive. Ker dela ni bilo mogoče končati v času selitve, bo SNIUJ v sodelovanju s KKZ v naslednjih letih ponovno prednost namenil urejanju arhiva.

Na vprašanje, ali je arhiv potreben, odgovarjajo tisti, ki ga uporabljajo: to so raziskovalci, novinarji idr., ki gradivo tudi objavljajo, vse bolj pa ga uporabljajo tudi člani krajevnih kulturnih društev: zanje je zanimiv predvsem urejeni arhiv patra Bertranda Kotnika z zapisi domačih ledinskih in hišnih imen.

Literatura

BRANZ, Adi: Zgodbe vsakdana – iskanje sledov – arhiviranje. V: Katalin Munda Hirnök in Polona Sketelj (ur.), *Odstirna dediščina: Etnološko delo in muzejske zbirke Slovencev v Italiji, na Madžarskem in v Avstriji: Zbornik s treh posvetov*. Ljubljana: Slovensko etnološko društvo, 2004 (2. dop. izdaja), 136–137.

DESTOVNIK, Irena: *Odstiranja: Predstavitev Narodopisne zbirke Slovenske prosvetne zveze v Celovcu = Enthüllungen: Aus der ethnographischen Sammlung des Slowenischen Kulturverbandes aus Klagenfurt*. Celovec: Slovenska prosvetna zveza, k & k Šentjanž v Rožu in Založba Drava, 2001.

DESTOVNIK, Irena: *Narodopisna zbirka Slovenske prosvetne zveze v Celovcu = Die volkskundliche Sammlung des Slowenischen Kulturverbandes in Klagenfurt*. Celovec: Slovenska prosvetna zveza, Založba Drava; Ljubljana: Slovenski etnografski muzej, 2004a.

DESTOVNIK, Irena: Predstavitev »Narodopisne zbirke Slovenske prosvetne zveze«. V: Katalin Munda Hirnök in Polona Sketelj (ur.), *Odstirna dediščina: Etnološko delo in muzejske zbirke Slovencev v Italiji, na Madžarskem in v Avstriji: Zbornik s treh posvetov*. Ljubljana: Slovensko etnološko društvo, 2004b (2. dop. izdaja), 81–88.

FISTER, Majda: Zablatnikova zapuščina na Jerebičji poti v Celovcu. V: Katalin Munda Hirnök in Polona Sketelj (ur.), *Odstirna dediščina: Etnološko delo in muzejske zbirke Slovencev v Italiji, na Madžarskem in v Avstriji: Zbornik s treh posvetov*. Ljubljana: Slovensko etnološko društvo, 2004 (2. dop. izdaja), 125–128.

HAZLER, Vito in Martina Piko-Rustia (ur.): *Kraj spomina in učenja – Etnološki muzej Kostanje = Ein Ort der Erinnerung und des Lernens – Museum für Alltagsgeschichte Köstenberg*. Kostanje: Slovensko prosvetno društvo Drabosnjak; Celovec: Krščanska kulturna zveza, Slovenska prosvetna zveza in Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik, 2002 (muzejski vodnik).

KONTSCHITSCH, Rudolf idr.: Vogrška gmotna kulturna dediščina. V: Marija Makarovič (ur.), *Osem stoletij Vogrč*. Celovec, Ljubljana in Dunaj: Mohorjeva založba, 1995, 113–169.

LAUSEGGER, Herta: *Andrej Šuster Drabosnjak: Zbrana bukoviška besedila I.: Marijin pasijon 1811: Faksimile po izvodu dv. sv. dr. Pavleta Zablatnika v Celovcu z dodano prečrkovano priredbo istega besedila*. Celovec: Mohorjeva založba, 1990.

LAUSEGGER, Herta: *Andrej Šuster Drabosnjak: Zbrana bukoviška besedila II.: Pastirska igra in Izgubljeni sin: Po izvornih rokopisih s prečrkovano priredbo istih besedil*. Celovec: Mohorjeva založba, 1992.

LOGAR, Engelbert: Melodije na besedila rokopisne pesmarice iz Loč iz leta 1825. V: Simon Trießnig in Peter Svetina (ur.), *Loška cerkvena pesmarica iz leta 1825: Komentirana izdaja rokopisne pesmarice iz Loč ob Baškem jezeru = Latschacher Kirchenliedbuch aus dem Jahr 1825: Kommentierte Ausgabe des handschriftlichen Liedbuches aus Latschach ober dem Faakersee*. Celovec, Ljubljana in Dunaj: Mohorjeva založba, 2012, 231–260.

LOGAR, Maja: Zbiratelj Wilhelm Kraiger. V: Marija Makarovič (ur.), *Dobrla vas in okolica: Iz preteklosti v sedanost*. Celovec, Ljubljana in Dunaj: Mohorjeva založba, 1996, 561–576.

MAKAROVIČ, Marija: Etnološke zbirke »brez muzeja«. V: Katalin Munda Hirnök in Polona Sketelj (ur.), *Odstirna dediščina: Etnološko delo in muzej-*

ske zbirke Slovencev v Italiji, na Madžarskem in v Avstriji: Zbornik s treh posvetov. Ljubljana: Slovensko etnološko društvo, 2004 (2. dop. izdaja), 129–132.

MAKAROVIČ, Marija: *Podoba zdravstvene kulture koroških Slovencev v kmečkem okolju od Zilje do Podjune v 19. in 20. stoletju*. Celovec-Ljubljana-Dunaj: Mohorjeva založba, 2008.

OROŽEN, Martina (ur.): *Tinjska rokopisna pesmarica*. Maribor: Slavistično društvo, 2005 (Zora; 40).

TRIEßNIG, Simon in Peter Svetina (ur.): *Loška cerkvena pesmarica iz leta 1825: Komentirana izdaja rokopisne pesmarice iz Loč ob Baškem jezeru = Latschacher Kirchenliedbuch aus dem Jahr 1825: Kommentierte Ausgabe des handschriftlichen Liedbuches aus Latschach ober dem Faakersee*. Celovec-Ljubljana-Dunaj: Mohorjeva založba, 2012.

PIKO-RUSTIA, Martina idr. (ur.): *Skupna kulturna dediščina in njena raznolikost: Zbornik referatov bilateralnega znanstvenega simpozija, Celovec, 13. 11. 2010 = Gemeinsames kulturelles Erbe in unterschiedlicher Ausprägung: Sammelband mit Referaten zum bilateralen Symposium, Klagenfurt, 13. 11. 2010*. Ravne na Koroškem: Koroški pokrajinski muzej; Celovec: Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik, 2011.

PIKO-RUSTIA, Martina: Kamenček v mozaiku kulturne podobe koroške zgodovine. V: Simon Trießnig in Peter Svetina (ur.), *Loška cerkvena pesmarica iz leta 1825: Komentirana izdaja rokopisne pesmarice iz Loč ob Baškem jezeru = Latschacher Kirchenliedbuch aus dem Jahr 1825: Kommentierte Ausgabe des handschriftlichen Liedbuches aus Latschach ober dem Faakersee*. Celovec-Ljubljana-Dunaj: Mohorjeva založba, 2012, 261–271.

PIKO-RUSTIA, Martina: Z idealizmom nad plesen: Skrb za materialno kulturno dediščino na Koroškem. *Glasnik Slovenskega etnološkega društva* 53/1,2, 2013, 153–156.

RUHDORFER, Luise Maria: *Das Passionsspiel, Terplenje in smrt Jezusa Kristusa: St. Stefan bei Finkenstein, 1931*. Celovec-Ljubljana-Dunaj: Mohorjeva založba, 2007.

RUHDORFER, Luise Maria: *Verurteilt zum Tod am Kreuz – Kärntner Christi Leidensspiele*. Klagenfurt: Kärntner Landesarchiv, 2011.

TOLMAJER, Nužej: Arhivska dejavnost pri Krščanski kulturni zvezi. V: Katalin Munda Hirnök in Polona Sketelj (ur.), *Odstirna dediščina: Etnološko delo in muzejske zbirke Slovencev v Italiji, na Madžarskem in v Avstriji: Zbornik s treh posvetov*. Ljubljana: Slovensko etnološko društvo, 2004 (2. dop. izdaja), 74–76.

Viri

Zborniki ob rednih občnih zborih KKZ.

Interna letna poročila inštituta Urban Jarnik (od leta 1994).

Documentary Materials in Carinthia, Austria: An Outline of the Current Situation and the Organization Methods in the Archives of the Slovene Ethnographic Institute of Urban Jarnik and the Christian Cultural Association in Klagenfurt, Austria

Since archival activity is not a priority in the Slovene Ethnographic Institute of Urban Jarnik (Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik) and the Christian Cultural Association (Krščanska kulturna zveza) in Klagenfurt (Celovec), Austria the organization and safeguarding of documentary materials present a particular challenge. The extensive archival material that has been collected over the years has acquired its domicile at various locations in both institutions. There have been small-scale projects in which the staff at both institutions, aided by external collaborators (experts and students), created inventory registers of this material that enable its basic overview. A part of the records has not been registered and classified yet. The development of archival activities and the preparation of concepts of its organization and storage have been influenced by various factors, for example the organizational structure of each organization, the level of awareness of their management and staff, and thematic conferences and projects.

Documentary materials represent an important basis for research work, and their safeguarding should be among the priorities of every institution. Since the reality in research institutions, particularly in smaller ones, forces their researchers and the management to concentrate on more “urgent” tasks (such as fieldwork, activities with a deadline, etc.) while archival work often lags behind it is necessary to occasionally give priority to this type of work as well.

The answer to the question of whether the archives are necessary is provided by those who use them, namely other researchers and journalists, among others, who examine the archival material for publication purposes. This material is also increasingly used by members of local cultural societies, which in recent years have become interested particularly in the well-organized archive of Father Bertrand Kotnik that contains records of local place and house names.

